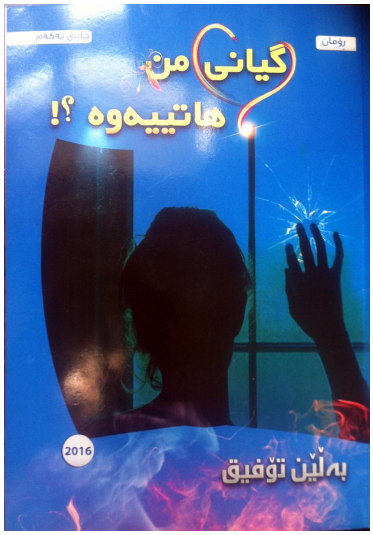

(گیانی من هاتییەوە؟!)(*) ڕۆمانێکی هەڵقوڵاو لە کەلەپووری نەتەوەکەمان

د.کەیفی ئەحمەد
(زانکۆی کۆیە - کۆلێژی پەروەردە)

ڕۆمان ژانرێکی سەربەخۆ و زیندووی نێو جۆرەکانی ئەدەبە کە سەرهەڵدانەکەی دەکەوێتە دوای داستان و شانۆ، یان تراژیدیاوە، هەروەها لەسەر بنیادێکی پتەوی ژانرەکانی پێش خۆی بنیادنراوە، چونکە هەموو جۆرەکانی ئەدەب لە گۆڕانکاری و گەشەی بەردەوامدان، لە جۆرێکەوە بۆ جۆرێکی جیاواز و پێشکەوتووتر لەوەی پێش خۆی گۆڕاوە، ئەوەی گرنگە ئەوەیە کە لە سەدەی هەژدەمدا گۆڕانکاری و گەشەسەندنێکی گەورە بەسەر داستاندا هات، بەشێوەیەک سەرەنجام ئەوەی لێکەوتەوە کە داستان بۆ ڕۆمان گۆڕا، یان دەتوانین بەجۆرێکی دیکە بڵێین، دوای ئەو لاوازی و بێ هێزییەی دووچاری داستان هات، وای کرد هەندێ لە ڕۆماننووسان چەند توخم و ڕوخسارێکی نوێی داستانی بخەنە نێو ڕۆمانەکانیان، ئەمە وای کرد کە جۆرە ڕۆمانێک سەرهەڵبدات کە بە ڕۆمانی داستانی ناسرا بوو، ئەمەش ڕاپەڕین و قەڵەمبازێکی گەورەبوو لە مێژووی داستان و ڕۆماندا، دوای ئەوە بەچەندان گۆڕانکاری و هەنگاوی نوێدا تێپەڕیوە تا ئەوەی شێوە و ڕوخساری تایبەتی خۆی وەرگرتووە و بووە بە ژانرێکی جیاواز و سەربەخۆ.

ناوەرۆک و ڕووداوەکانی ئەم ڕۆمانە کۆمەڵایەتی و سیاسین، چەندان کێشەی کۆمەڵایەتی و کولتووری و دابونەریتی کۆمەڵایەتی و ژیاریی و سیاسی و نەتەوەیی بوونەتە تەوەر و باسوخواسی ڕۆمانەکە، نووسەر زیاتر تیشکی خستۆتەسەر لایەنی نەرێنی و نێگەتیڤی کولتوور و دابونەریتی کۆمەڵی کوردەواری، دیارە ئەم کارەش لۆژیکی و گونجاو و ڕێگە پێدراوە، چونکە «لەپشت هەر ڕۆمانێکی ناوازەوە، هەمیشە کولتوورێک ئامادەیە و ڕەنگدانەوەی کۆمەڵایەتی و دابونەریت و باری سیاسی و نەخشەی جوگرافیا، بە ئاو و هەوا و بەرز و نزمی خاکیشەوە لە زەینی ڕۆماننووسدا نەخشی دەبێت»(١) هەموو ئەمانەش لەنێو ئەم ڕۆمانەدا نەخشێنراون و نووسەر بەجوانی وێنای کردوون و نەخشە و پلانی جوانی بۆ داناون.

نووسەر چەند زیندانێکی بۆ کارەکتەرەکانی نێو ڕۆمانەکەی وێناکردووە کەهەریەکەیان بەجۆرێک گیرۆدەی کۆتوبەندی ئەو زیندانانەن، وەک زیندانی کولتووریی کە لێرەدا کولتوور و

دابونەریت دەبن بە زیندان بۆ تاکەکان و هەموو جۆرە ئازادی و پێشکەوتنێکیان لێ زەوت دەکات، هەروەها زیندانێکی دیکە بریتییە لەو زیندانەی کە دوژمن و داگیرکەر و دەسەلاتی ستەمکاری حوکمڕان بۆ نەتەوەکەمانی دروست کردووە، کە هەریەکەو بەجۆرێک لە جۆرەکان ڕۆژێک لە ڕۆژان دەکەوینە نێو چواردیوارەکانی و تالاوەکەی بە قورگماندا دەکەن، زیندانی پیاوسالاری و دەسەلاتی ڕەهای پیاو لەنێو کۆمەڵی کوردەواریشدا دەبێتە زیندانێکی دیکە بۆ ژیانی ڕەگەزی مێ و هەموو ماف و بڕیارێکی لێ زەوت دەکات و دەیکاتە کۆیلەیەکی گوێ لەمست و جێبەجێکاری هەموو بڕیارەکانی، بەبێ ئەوەی پرسیار بکات و بڵێ بۆ؟ دیارە خۆشەویستی نێوان ڕەگەزی نێر و مێ دنیایەکی پڕ لە جوانی و ئازادی و چێژ و خۆشی ڕوحی و گیانییە، بەڵام کاتێ ئەو دوو کەسە بەهۆی کولتوور و دابونەریتەوە ناتوانن بەیەک بگەن و ڕێگریان لێ دەکرێت، ئەوە ئەو پرۆسەیە دەبێتە زیندانێکی بێ ئامان و مایەی کۆتایی هێنان بە ژیانی هەردوولا.

دیارە کارەکتەرەکانی ئەو ڕۆمانە لە نێو ئەو زیندانانەدا ژیان بەسەر دەبەن و پێوەی دەتلێنەوە، بۆیە ئەو کارەکتەرانە هەوڵی ڕزگاربوون لەو زیندانانە دەدەن، بۆ ئەوەی بە مراز و ئاواتەکانیان بگەن و پاشماوەی ژیانیان بەخۆشی و سەرفرازی بەسەربەبەن، بۆ نموونە، کاتێ باوکی هاوڕاز لە دەست برسییەتی و دوژمنایەتی و کولتوور و نەریتی سووکایەتی بەیەکتری کردن، بڕیاردەدات سەرهەڵبگرن و بۆ کوردستانی ڕۆژهەڵات بار بکەن، لەوێ دەگیرسێنەوە و دەست بەکارکردن دەکەن، (عەلی باران)یش گوندەکەی لێ دەبێتە زیندان و ناتوانێ ئیتر لەوێ بژی و بەدوای خۆشەویستەکەی دەکەوێت تا لەسەر سنوور دەگیرێت و دەیخەنە زیندانی داگیرکەران، هەردوو خۆشەویست دەکەونە وڵاتێکی دیکە (بەتێروانینی داگیرکەران) کە لە بنەڕەتدا یەک وڵاتی دابەش کراوە، لەوێ هەردوو کارەکتەرەکە ڕووخاون و لە ڕووی ڕۆشنبیریشەوە ئاستێکی باشیان نییە، بۆیە نووسەر دوو کارەکتەری خوشک و برایان لەڕووی نەتەوەییەوە بەهانا دێنێ و لەو بارودۆخە ڕزگاریان دەکەن، هەمزە باڵەبان دەبێتە هاوڕێی عەلی باران، وەک ڕابەر و پێشەوایەک ڕێنوێنی دەکات و دەیخاتەوە سەر هێڵە ڕاست و دروستەکە، (مەهتابی سەفایی)ش دەبێتە دراوسێ و هاوپیشە و هاوڕێی هاوڕاز، وەک مامۆستایەکی دڵسۆز هەمیشە وانەی خۆڕاگری و بەردەوامی و بەرەنگاری بەگوێدا دەچرپێنێ و لەکاتی تەنگانەدا دەیکاتە کەسێکی بە وەرە و خۆڕاگر و متمانە بەخۆ، دووبارە هەردووکیان هەڵدەستنەوە و دەکەونەوە سەرپێی خۆیان، دوای ناسینی ئەو دوو کەسەی ڕۆژهەڵات، هەردوو کەسێتییەکەی باشوور لانە و پەناگەیەکی ڕوحی و جەستەییان دەست دەکەوێت و دووبارە لەوپەڕی ڕووخانەوە دەست دەکەنەوە بەژیان و هەوڵ و تێکۆشان و ڕووبەڕوو بوونەوەی ئاستەنگ و لەمپەرەکان، هەردووکیان لەڕووی ئایدیۆلۆژی و بیروباوەڕەوە گۆڕانکاری گەورەیان بەسەردا دێت و دەبنە دوو کەسێتی زۆر جیاوازتر لەوەی پێشوو، لێرەدا داتوانرێت وەک هێما و ئاماژەیەک لێک بدرێتەوە، ئەویش ئەوەیە کاتێ شۆڕشی باشوور بەرەو لاوازی دەچێت و لەلایەن دوژمنانەوە تەنگی پێ هەڵدەچنرێت، بەناچاری ڕووەکەنە کوردستانی ڕۆژهەڵات، لەوێ پەنادەدرێن و پێشوازییەکی گەورەیان لێ دەکرێت و پلە و پایە و بەرپرسیارێتییان پێ دەسپێرن، دووبارە خۆیان لەژێر چەتری شۆڕش و کۆماری مەهابادا کۆدەکەنەوە و سوودێکی زۆر لە ئەزموونی ئەوێ وەردەگرن، چونکە دوای ڕووخانی کۆمار لەلایەن دوژمنان، ئەوانیش دوای ماوەیەک دەگەڕێنەوە باشوور، بە ئەزموونێکی نوێ و بیروباوەڕ و بەرنامەیەکی نوێوە دووبارە دێنەوە مەیدان، پارتێکی نوێی هاوشێوەی پارتەکەی ڕۆژهەڵات دادەمەزرێنن و دەست دەکەنەوە بەخەبات و بەرگری کردن، هەروەها دەتوانین بە ئاماژەیەکی دیکەش لێکی بدەینەوە ئەویش ئەوەیە کە خەڵکی باشوور لە کاتی لێقەومان و نوشوستییەکاندا پەنایان بۆ براکانیان لە ڕۆژهەڵات بردووە، ئەوانیش بە خۆشحاڵییەوە باوەشیان بۆ کردوونەتەوە و پێشوازییان لێ کردوون تا ئەو ناخۆشی و مەرگەساتانەیان تێپەڕاندووە و کەوتوونەتەوە سەر پێی خۆیان، ئەوسا گەڕاونەتەوە بۆ سەر ماڵ و حاڵی خۆیان و دووبارە ژیانێکی نوێیان دەست پێ کردۆتەوە، هەروەها کاتێ عەلی باران لەسەر سنوور دەگیرێت، پاشان بەبیانووی سنوور بەزاندن کە سنووریکی دەستکردی داگیرکەرانە، ئەگینا کوردستان یەک وڵات و نەتەوەیە، دوای ئەوەی سزای دەدەن و بۆ ماوەیەک زیندانی دەکەن، پاشان سنووردارشی دەکەنەوە و فرێی دەدەنەوە نێو سنووری باشوور و

دەرگای لەسەر دادەخەن، هەروەها نووسەر چەندان دەردی کوشندەی کۆمەڵایەتی باس کردووە کە وەک خۆرەیەک ڕوحی نەتەوەکەمانی خواردووە و بنکۆڵی کردووە، ئەو دەردانەش وەک نەخوێندەواری، نەخۆشی، هەژاریی، داگیرکاریی، دابونەریت و کولتووری دواکەوتوو...تاد، هەموو ئەو دەردانە بوونەتە هۆی دارمانی کۆمەڵی کوردەواری و بێبەش بوونی لە هەموو خۆشی و حەز و ئارەزووەکانی، بۆیە نووسەر دەیەوێ بەشێوەیەکی شۆڕشگێڕانە بەرەنگاری ئەو دەردانە ببێتەوە و ئەو دنیایە بگۆڕێت و بنەما و بنیادی کۆمەڵگە بگۆڕێت و سەرلەنوێ لەسەر بنەمایەکی ڕاستودروست دووبارە بنیادی بنێتەوە، نەوەک بێت و داوای چاکسازی بکات و بەشێوەیەکی هێمن و لەسەرەخۆ بەماوەیەکی زەمەنی دوورودرێژ ئەو دنیایە بگۆڕێت، بەڵکو ئەو چارەسەری خێرا و شۆڕشگێڕانەی دەوێت، لێرەدا ڕۆماننووس دوای چارەسەرێکی ڕیالیزمی و بە ڕێبازی ڕیالیزمی کردووە کە زیاتر خۆی لە ڕیالیزمی ڕەخنەگرانە و ڕیالیزمی شۆڕشگێڕی دەبینێتەوە، چونکە ڕیالیزمی شۆڕشگێڕانە بریتییە لەو جۆرە ڕیالیزمەی کە ڕەخنە لەو واقیعە دەگرێت کە لەنێو کۆمەڵ و دەسەڵات و بوارەکانی دیکەدا هەیە، بەڵام تەنیا بە ڕەخنەگرتن ناوەستێت و بێت و پیشانی خەڵکی بدات و لێیانی ئاگادار بکاتەوە، بەڵکو دێتە نێو مەیدانەکە و داوای گۆڕانکاری ڕیشەیی دەکات لەو هەڵە و خوار و خێچییانەی بڵاوبوونەتەوە، نووسەری ئەم ڕۆمانەش دێت ڕەخنە دەگرێت و دەستنیشانی کەموکوڕییەکان دەکات، پاشان کارەکتەرەکانی دەجوڵێنێ و دەیەوێت ئەو ناهەمواربیانەیان پێ بگۆڕێت و ڕووبەڕووی دابونەریت و کولتووری باوی خواروخێچیان دەکاتەوە، بۆ ئەوەی ڕاستیان بکاتەوە، هەر لەبەرئەوەیە کە دەتوانین بڵێین نووسەر لەنێو ڕۆمانەکەیدا زۆر گرنگی بە بواری کۆمەڵایەتی داوە، چونکە ڕۆمانی کۆمەڵایەتی «جۆرێکە لە ڕۆمانی سیاسی، کۆمەڵایەتی کە سەرنجی سەرەکی خۆی، بە چۆنایەتیی کۆمەڵ، بەکارهێنان و کاریگەرییەکانی کۆمەڵ لەسەر کەسەکان دەدات، بەزۆری ڕۆمانی کۆمەڵایەتی بەنیازی ئامۆژگاری، یان لەوانەیە بەمەبەستی پێکهێنانی گۆڕانکاریی بنەڕەتی لە کۆمەڵدا دەنووسرێت، کەوابوو ڕۆماننووس هەوڵ دەدات خەڵک لە کەموکوڕییەکانی کۆمەڵ ئاگادار بکاتەوە» (٢).

شوێن ئەو توخمەیە کە هەموو توخم و تەکنیکەکانی دیکەی نێو ڕۆمان لە باوەش دەگرێت و لەوێدا یەکتری دەگرنەوە و کار لە یەکتری دەکەن و بەرەیەک دەکەون و ململانێ و ڕووداوەکان دەست پێ دەکەن و کارەکتەرەکان دەجوڵێن و دەکەونە کێشمەکێش، هەروەها توخمەکانی دیکەش بەهەمان شێوە ناتوانن بەبێ شوێن پەرەبسێنن، شوێنیش چەندان جۆری هەیە، وەک شوێنی کراوە، شوێنی داخراو، شوێنی هۆگر، شوێنی ناهۆگر...تاد، بۆ نموونە شوێنی دژ و ناهۆگر بریتییە لەو شوێنەی کە مرۆڤ ناچاردەکرێت و بەناچاری تێیدا دەژیت، بێ ئەوەی خۆی حەزی پێ بکات، لەبەرئەوە هەست بە ناحەزی و ڕق لەبەرانبەر ئەو شوێنەدا دەکات، بەهۆی ئەو مەترسییانەی لەو شوێنەدا ڕووبەڕووی دەبنەوە، وەک بەندیخانە و دوورخراوگەکان...تاد، لەم ڕۆمانەدا ئەم جۆرە شوێنە بریتییە لە بەندیخانە، کاتێ عەلی باران لە سنوور دەگیرێت و دەبرێتە یەکێک لە بەندیخانەکانی ئێران و لەوێ ڕووبەرووی ئازاری جەستەیی و دەروونی دەبێتەوە، هەروەها کاتێ مانگی هاوڕاز سەرهەڵدەگرن و بەهۆی کۆمەڵێک هۆکار لە شوێنێکی دوورەدەستی ئێران کاریان دەست دەکەوێت و لەوێ دەگیرسێنەوە، دیارە ئەو شوێنە بۆ هاوڕاز و خێزانەکەی دەبێتە شوێنێکی ناحەز و ناهۆگر، دیارە هەستکردن بە هۆگری و ناهۆگری بەرانبەر بە شوێن ڕێژەییە، چونکە لە مرۆڤێکەوە بۆ بۆمرۆڤێکی دیکە دەگۆڕێت، بەهۆی هەست و هەڵوێستی کەسەکە بەرانبەر بەو شوێنە، بۆ نموونە ئەمە بەجوانی لە خێزانی هاوڕازدا بەدیار دەکەوێت، باوکیان ئەو شوێنەی بەلاوە ناهۆگر نییە، بەڵکو زۆریشی خۆش دەوێت، چونکە لەوێ کاری دەست کەوتووە و لە هەژاری ڕزگاریی بووە، بەڵام هاوڕاز و دایکی زۆر ڕقیان لەو شوێنە دەبێتەوە، بۆ ئەوان ناهۆگرە، بەهۆی دوورکەوتنەوەیان لە خۆشەویست و خزم و کەسوکاریان، هەندێ شوێن هەیە هەر لە ڕوخساریاندا وا بەدیاردەکەون کە شوێنی دژ و ناهۆگرن، وەک تاراوگە، بەڵام هەندێ کەس لەو شوێنانە هەست بە هۆگری دەکات، هەندێ کەس زۆر زیاتر لە وڵاتی خۆیان حەزی پێدەکەن و خۆشیان دەوێت، هەروەها شوێن هەیە بەهۆی جوانییەکەی وەک شوێنی هۆگر دەردەکەون، بەڵام کاتێ

دانیشتوانەکەی دەدوێنی حەز بە هەڵاتن و دوورکەوتنەوە لەو شوێنەوە دەکەن، خەون بە شوێنی دیکەوە دەبینن، نموونەی ئەم دۆخە لەنێو ڕۆمانەکەماندا گوندە جوان و دڵگیرەکەی عەلی باران و هاوڕازی خۆشەویستییەتی، بەڵام لە عەلی باران دەبێتە دۆزەخ و خەون بەو شوێنەوە دەبینێ، کە مانّی خۆشەویستەکەی بۆی چوون، هەروەها بەهۆی دوژمنایەتی و هەژاری و نەبوونی کار، ئەو گوندە لە باوکی هاوڕازیش دەبێتە دۆزەخ و حەزدەکات لێی دوورکەوێتەوە، خەون بەو شوێنەوە دەبینێ کە پاروویی ژیانی لێ دەست دەکەوێت، دیارە ئەوەش بۆ کۆمەڵێک هۆکار دەگەڕێتەوە، لەوانە حەز و ئارەزوو و چێژوەرگرتن و هەستکردن بە ئاسایش و نەبوونی هەڕەشەی گرانییە، لەو ڕوانگەیەشەوە (جۆرج ساند) مرۆڤی بۆ دووجۆر دابەش کردووە و دەڵێ: هەندێ لە خەڵکی حەز دەکەن کە لە کوخێکدا نیشتەجێ بن، هەندێکی دیکە حەز دەکەن لە نێو باڵەخانە و ڤێللادا نیشتەجێ بن.(٣) ئەو شوێنانە بەهۆی گۆڕانی بارودۆخەکەوە، بەشێوەیەکی وەستاو و نەگۆڕ نامێننەوە، بەڵکو لە جۆرێکەوە دەگۆڕێت بۆ ئەوی دیکە، بۆ نموونە زیندان بۆ عەلی باران دوای ناسینی هەمزەی باڵەبان دەبێتە شوێنێکی هۆگر و قوتابخانەی فێربوون و خۆڕاگری، هەروەها گوندەکەشی کە پێشتر زۆر بەلایەوە جوان و خۆش بوو، بەڵام دوای بارکردنی مانّی هاوڕازی خۆشەویستی ئەو گوندەی لێ دەبێتە دۆزخ و چۆڵ و بیابان.

سەرەڕای هەموو جوانی و لایەنە ئەرێنییەکانی ڕۆمانەکە، هەندێ خاڵی لاوازیشی تێدا بەدی دەکرێت، دیارە ئەمەش خەسڵەتی هەموو کارێکی ئەدەبییە کە هیچ کارێکی ئەدەبی لە خاڵی بەهێز و لاواز بەدەر نییە ، یەکێک لەو خاڵانەش ئەوەیە کە نووسەر لەڕووی خاڵبەندییەوە لاوازە و نەیتوانیوە بەتەواوی بەسەر کارەکەیدا زاڵ بێت و بەشێوەیەکی ڕاستودروست هێماکانی خاڵبەندی لە جێگا و شوێن و کات و ساتی خۆیدا دابنێت کە زۆرجار دەبێتە هۆی گۆڕانی واتای وشە و ڕستەکان، خاڵێکی دیکە ئەوەیە کە نووسەر بەزمانی خۆی قسەدەکات و ئازادی تەواوی نەداوە بە کارەکتەرەکانی، بۆ ئەوەی بەپێی ئاست و ڕۆشنبیری و پلە و پایەی خۆیان بەشێوەیەکی سروشتی بدوێن و بیروڕای خۆیان دەربڕن، بۆ نموونە کەسێکی نەخوێندەواری وەک مەهتابی سەفایی وەک فەیلەسووف و کەسێکی ئاست بەرزی ڕۆشنبیریی و زانستی قسەدەکات، کەسەکانی دیکەش بەهەمان شێوە کە بەهیچ شێوەیەک ناتوانی جیاوازی لە نێوانیاندا بکەیت، چونکە نووسەر خۆی لەپشت کەسێتی هەموو کارەکتەرەکانی حەشارداوە و کارەکتەرەکانی بەزمانی ئەو قسەدەکەن، هەروەها لەبەرئەوەی کارەکتەرەکانی ئەم ڕۆمانە لە ڕووی شوێنەوە لە دوو شوێنی جیاواز دەژین کە کوردستانی باشوور و کوردستانی ڕۆژهەلاتە، واتە بەدوو شێوەزاری جیاواز قسەدەکەن، بەڵام ئەمە لە ڕۆمانەکەدا جێبەجێ نەکراوە، جگە لە دیمەنی یەکەمی هاتنە ناوەوەی مەهتابی سەفایی کە نوێنەری شێوەزاری ڕۆژهەلاتە کە بەڕاستی ئەو سەرەتایە زۆر جوان و سەرنجڕاکێش و سەرکەوتووە، کاتێ مەهتاب زۆر بە جوانی بە شێوەزاری ڕۆژهەلات لەگەڵ هاوڕازدا دەدوێت، بەڕاستی دیمەنێکی واقیعی نایابە، بەڵام دوای ئەو دیمەنە ئیتر نووسەر لەبیری دەچێت کە کارەکتەرەکانی بەواقیعی بەشێوەزاری ڕاستەقینەی خۆیان بدوێن، بەڵکو هەموویان بە یەک شێوە و شێوەزار دەدوێن، ئەویش زمان و شێوەزاری خودی نووسەرە کە خۆی لە پشتی کارەکتەرەکانی شاردۆتەوە و بەزمانی ئەو دەدوێن، خۆزگە ئەو خاڵەی پشتگوێ نەدەخست، چونکە ڕەونەقێکی دیکەی بەکارەکە دەدا.

لە کۆتاییدا دەستخۆشی و پیرۆزبایی لە مامۆستا (بەڵێن تۆفیق) دەکەم، کە بەڕاستی کارێکی جوان و ناوازەی پێشکەش بە کتێبخانەی کوردی کردووە، هیوادارم بەردەوام بێت و کاری جوانتر و بە هێزتر پێشکەشی خوێنەری کورد بکات، چونکە بەڕاستی بیر و بۆچوون و جیهانبینی و بیرکردنەوەی ئەدەبی و هونەرییەکەی چاوەڕێی کاری گەورە و بەپێزی لێ مەزندە دەکرێت.

*** ئەم ڕۆمانە لەلایەن (بەڵێن تۆفیق) لە دووتوێی ١٧٩ لاپەڕەی قەبارە ناوەندی لە ساڵی ٢٠١٦دا نووسراوە و بڵاوکراوەتەوە.**

پەراوێز و سەرچاوەکان:

١ ڕۆمان زادەی کەلتووری خۆیەتی، جەلیل کاکەوەیس، گۆڤاری مێرگ، ژ(١٤)، ٢٠٠٦، ل٩٠.

٢ ڕۆمان چییە؟ کۆمەڵێک نووسەر، و. هەژار ڕە حیمی، دەزگای موکریان، چاپخانەی خانی، دهۆک، ٢٠٠٨، ل١٦.

٣ بنیة المكان في روايتي الجحيم المقدس و هيلانة، سالار تاوكوزى، اتحاد الادباء الكرد، مط: روزهەلات، اربيل، ٢٠١٢، ل٥١.